

POLITIET

Oslo

Samhandlingsrutine

Vold og seksuelle overgrep mot barn

Barneverntjenesten, barnevernvakten og Politiet i Oslo

Innhold

1. Formålet med rutinen og barnets beste	3
1.1 Ansvar, samarbeidsmøter og evaluering av rutinen	4
2. Samarbeid, kommunikasjon og kontaktetablering	5
2.1 Aktørenes roller, mandat og samfunnsoppdrag	5
2.2 Samarbeid i tråd med taushetsplikt, opplysningsplikt, og avvergingsplikt	5
3. Ulike veier inn til samarbeid og samhandling	8
3.1 Saksgangen når barneverntjenesten mottar bekymringsmelding	8
3.2 Når politiet mottar en anmeldelse	9
3.3 Hasteoppdrag og midlertidige vedtak i akuttsituasjoner	10
4. Samtaler og samarbeid med barnet	12
5. Barneverntjenesten anmelder saken	13
6. Samhandling etter anmeldelse	14
7. Samrådsmøte 1	15
8. Tilrettelagte avhør	17
8.1 Gjennomføring av tilrettelagte avhør	17
9. Familiemøte/ Gjenforening	19
10. Samrådsmøte 2 og annen oppfølging	20
11. Avslutning av undersøkelse og etterforskning	21

1. Formålet med rutinen og barnets beste

Formålet med rutinen er å styrke det tverretatlige og tverrfaglige samarbeidet i krysningspunktet mellom barnevernets og politiets arbeid og oppgaver. Rutinen gir retningslinjer og føringer for samhandling mellom Oslo kommune ved barneverntjenesten og Barnevernvakten og Oslo politidistrikt. Rutinen er gjeldende i saker der barn mellom 0-18 år lever med vold i nære relasjoner ved at de er direkte utsatt for vold og overgrep og/ eller indirekte ved at de lever med at andre i nære relasjoner er utsatt for vold og overgrep («vitne»).

Samhandlingsrutinen skal ivareta fokuset på tidlig inngripen og tilrettelegge for at det blir gitt kompetent og tilpasset hjelp til rett tid. Overordnet felles mål er at vold og overgrep mot barn skal opphøre og at barns rettssikkerhet ivaretas.

Rutinen bygger på verdiene åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse. Tjenester som møter barn skal ha felles kunnskapsgrunnlag bygd på et kjærlig og positivt syn på barn og anerkjenne dem som viktige aktører i egne liv. Tjenestene skal legge til rette for et aktivt, nyttig og trygt samarbeid med barna, sett fra barna selv. Barnas tilbakemelding skal sikres i alle faser av arbeidet og skal dokumenteres sammen med barnet. Barns beste skal ivaretas gjennom en gjensidig forståelse av og tillit til, sektorenes mandat og oppgaver. Barnevern og politi skal samhandle og koordinere sine oppgaver slik at de ivaretar de ulike hensynene.

Rutinen kan danne grunnlag for samhandling mellom barnevernet og Oslo politidistrikt også i andre saker hvor barn utsettes for, eller utsetter andre for kriminalitet.

Rutinen har vedlagt en arbeidsprosedyre. Prosedyren er et komprimert arbeidsverktøy og det forutsettes at samhandlingsrutinen i sin helhet er kjent og brukes. En rutine kan aldri beskrive alle eventualiteter i arbeidet. Ansatte

i tjenestene har ansvar for å gjøre selvstendige skjønnsmessige vurderinger og beslutninger i den særskilte sak.

Rutine om sperret adresse – informasjon til politiet

Rutinen benyttes i tilknytning til Samhandlingsrutinen når barn flytter til sperret adresse ved hastevedtak eller omsorgsovertagelse (brev til barneverntjenestene og Barne- og familieetaten 22.10.19).

Barnets beste som overordnet prinsipp

I Grunnloven § 104¹ står det at «Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling. Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn har rett til vern om sin personlige integritet.» Disse grunnleggende hensynene er også inntatt og presisert i Barnekonvensjonens artikler 3, 12 og 19² og gjelder i alle saker som omhandler barn.

Barnets rett til å bli hørt og rett til å medvirke

Grunnloven § 104, se punkt 1.1, Barnekonvensjonen artikkel 12³ og Barnevernloven § 1-6⁴ lovfester at barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører dem. Barnet har rett til å få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og til å få muligheten til å formidle sine behov og synspunkter.

Barnets rett til å bli hørt medfører at det skal foretas konkrete og individuelle vurderinger ut i fra barnets alder og utvikling/ modenhet. Det innebærer at de som er i kontakt med barnet må tilpasse måten informasjon blir gitt på og legge forholdene til rette for at barnets synspunkter kommer frem i alle fasene av saken. I saker hvor barnet av en eller annen grunn ikke har blitt hørt/ snakket med, må

¹ Kongeriket Norges grunnlov

² FNs konvensjon om barnets rettigheter, og generelle kommentarer nr. 14 (2013), nr. 12 (2009) og nr. 8 (2006)

³ Barnekonvensjonen

⁴ Lov om barneverntjenester [Prop.169 L](#) og [innst. 151 L](#)

barnevernet og politiet skriftlig begrunne og dokumentere årsaken til dette.

Barnets perspektiv

Barn som har levd med vold og overgrep trenger trygghet, støtte og informasjon.

Måten barnet blir møtt på og informasjonsutvekslingen vil kunne øke tilliten til de voksne og forhindre at barnet lager egne forståelsesrammer av hva som skal, eller kan skje. Å forsterke barnets opplevelse av trygghet og beskyttelse vil kunne medføre at barnet i større grad tørr å forklare seg mer detaljert om hvordan det har det og hva det har opplevd, også i tilrettelagte avhør.

I tilfeller hvor barnevernet og politiet har andre vurderinger av barnets omsorgs- og beskyttelsesbehov enn barnet selv, må dette formuleres og forklares til barnet. For mange barn kan situasjonen som medfører strakstiltak fra barnevern og politi være ordinær. Det betyr at det som haster for barnevern og politi ikke nødvendigvis haster for barnet.

Når et barn forteller om vold, gjør det ofte dette til en person det er trygg på og har tillit til. Mange barn ønsker at denne personen fortsetter å snakke med dem og følger dem videre i prosessen. Rollen til en slik trygghetsperson må vurderes konkret, herunder om det for eksempel er mulig at noe informasjon skal viderefremmes til barnet fra trygghetspersonen og ikke direkte fra politi/ barneverntjeneste.

Mange barn som har levd med vold, vet ikke at det de har blitt utsatt for er galt og ulovlig. Det kan også være at de har blitt utsatt for trusler om represalier, eller andre negative konsekvenser dersom de forteller. Et felles ønske for mange av barna er at volden skal slutte, men ikke nødvendigvis at foreldrene skal straffeforfølges.

Definisjon på vold og voldshandlinger

Vold er tilsiktet bruk av fysisk kraft eller makt, faktisk eller ved hjelp av trusler, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller mot en

gruppe eller et samfunn, som enten resulterer i eller har stor sannsynlighet for å resultere i fysisk skade, død, psykologisk skade, feilutvikling eller deprivasjon.

Voldsdefinisjonen innebærer ulike former for voldshandlinger som fysisk vold, psykologisk vold, seksuell vold, økonomisk vold, materiell vold og vold satt i system som kan forekomme i oppdragelse⁵. All vold, inkludert å erfare at andre i nære relasjoner er utsatt for vold («vitne») er skadelig for barn. Konsekvensene ved å leve med vold kan for mange medføre både fysiske og psykiske lidelser mange år etter at volden har stoppet.⁶

1.1 Ansvar, samarbeidsmøter og evaluering av rutinen

- **Overordnet ansvar for bruk av rutinen og opplæring**
Tjenesteledere/ seksjonsledere i barneverntjenestene og Barnevernvakten. Enhets- og seksjonsledere ved Oslo Politidistrikt.
- **Ansvar for bruk av prosedyren i sakene**
Ansatte i barnevernet og politiet.
- **Medansvar for informasjon om, opplæring og veiledning i bruk av rutinen**
Kommunens fagkonsulenter barnevern på politistasjonene.
- **Samarbeidsmøter - erfaringsutveksling**
Kommunens fagkonsulenter barnevern på politistasjonene. Møter hvert halvår. Det tilrettelegges for flere fellesmøter ved behov.
- **Evaluering av rutinen**
Oslo kommune ved Barne- og familieetaten og fagkonsulenter barnevern på politistasjonene sammen med Oslo Politidistrikt v/ familievoldskoordinatorene. Årlig evaluering. Det innhentes tilbakemeldinger fra og utarbeides forslag til endringer sammen med barn og unge, barnevern og politi. Forslag om endringer i rutinen sendes Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap.

⁵ Prop. 12 s (2016-2017) Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)

⁶ Carolina Øverlien mfl.«Barn, vold og traumer. Møter med unge i utsatte livssituasjoner»

2. Samarbeid, kommunikasjon og kontaktetablering

For at instansene skal ivareta barna, utføre sine oppgaver og samfunnsmandat, må det være dialog i de ulike fasene i arbeidet. Nødvendige avklaringer og utveksling av opplysninger vil kunne belyse saken og føre til bedre samarbeid. Informasjonsutveksling og innhenting av opplysninger skal dokumenteres. Kravet til notoritet vil kunne bedre samarbeidet og avhjelpe systemsvikt. Når informasjon utveksles muntlig, må tjenestene opplyse hverandre om hva de nedtegner og hvem opplysningene blir gjort tilgjengelige for. Det skal samarbeides med barnet om hvilken informasjon som gis, når, hvordan og til hvem.

2.1 Aktørenes roller, mandat og samfunnsoppdrag

Barnevernets rolle og mandat

Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet skal kartlegge risiko- og beskyttelsesfaktorer og omsorgsbetingelser for barnet. Det grunnleggende hensyn i alle vurderinger barneverntjenesten foretar er barnets beste, basert på faglig, skjønnsmessig vurdering og mildeste inngreps prinsipp. Når kontaktpersoner i barneverntjenesten samtaler med barn, er hovedformålet å etablere en trygg og god kontakt som gjør det mulig for barnet å snakke om sine følelser og opplevelser rundt egen omsorgssituasjon.

Politiets rolle og mandat

Politiets hovedoppgave og mandat er å opprettholde alminnelig orden, forebygge og forhindre straffbare forhold, beskytte borgerne, samt å etterforske og iredteføre lovbrudd. Politiet skal utføre disse oppgavene på en slik måte at de ivaretar borgernes rettssikkerhet. Politiets hovedformål i samtaler med barn er å få frem konkrete

detaljer rundt en hendelse for å avdekke mulige straffbare handlinger.

Statens Barnehus

Barnehuset skal sikre at barn og andre sårbare grupper som kan ha vært direkte utsatt for vold og seksuelle overgrep, og/ eller kan ha erfart at andre i nære relasjoner har vært utsatt for vold («vitne») - og hvor forholdet er anmeldt til politiet, ikke utsettes for unødige belastning i forbindelse med tilrettelagte avhør eller politiavhør. Det skal legges til rette for at barn får god og koordinert oppfølging. Videre skal barnehuset tilrettelegge for avhør og medisinske/ odontologiske undersøkelser, tilby oppfølging og behandling av barna, og ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling før, under og etter avhør.

Konsultasjonsteamet ved Statens Barnehus Oslo

Konsultasjonsteamet tilbyr konsultasjoner når det er bekymring for om barn kan være, eller står i fare for å bli utsatt for vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Etter at barnehuset har mottatt henvendelsen om konsultasjon, blir det vurdert om det er en egnet sak for drøfting. Det gjennomføres ukentlige konsultasjoner (onsdager fra kl. 12 - 15) for offentlig ansatte som har bekymring for barn som er i målgruppen for konsultasjonsteamet. Sakene fremlegges i anonymisert form.

2.2 Samarbeid i tråd med taushetsplikt, opplysningsplikt, og avvergingsplikt

Reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt bygger på avveininger av ulike hensyn. Disse hensynene kan til dels være motstridende.⁷ Det er derfor avgjørende at aktørene finner hensiktsmessige former for samhandling og informasjonsutveksling slik at barnets beste blir ivaretatt.

Taushetsplikt

Taushetsplikten er regulert av generelle regler i forvaltningsloven §§13-13f, barnevernloven §

⁷ Prop. 169 L (2016-2017)

6-7 og politiregisterloven §§ 23-35. Disse omfatter hva slags informasjon og opplysninger som kan deles og gis mellom ulike forvaltningsorganer.

Barnevernet må foreta konkrete vurderinger om deling av opplysninger i enkeltsaker basert på om det er nødvendig for å fremme barnevernets oppgaver, eller forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse⁸. Barneverntjenesten kan anmelde vold og overgrep mot barn uten hinder av taushetsplikten⁹. Informasjon som er egnet til å belyse spørsmål om straffeskyld er ikke underlagt taushetsplikt når barneverntjenesten har valgt å anmelde forholdet¹⁰. Ved bekymring om at barnet er utsatt for vold eller overgrep av foreldrene, vil opplysninger til politiet kunne bidra til å få klarhet i hva barnet faktisk har opplevd og dermed fremme barneverntjenestens arbeid.

For politiet vil taushetsplikten ikke være til hinder for å utlevere opplysninger, dersom det er nødvendig for å avverge et lovbrudd.

Politiet kan pålegge taushetsplikt ut ifra hensynet til etterforskningen etter politiregisterloven §§ 23 og 35. For at barnevernet skal oppfylle sine plikter knyttet til vurderingen av barnets beste, kan de ikke pålegges taushetsplikt som hindrer barnevernet i å utføre sine oppgaver¹¹. Barnevern og politi må avklare og samarbeide om hva som vil være tilstrekkelig og nødvendig informasjon, samt når og hvordan informasjon deles med henblikk på å belyse saken og sikre barnets omsorgssituasjon uten at det forringer etterforskningen eller barnets behov for å bearbeide opplevelsen. Dette vil være spesielt gjeldende i saker hvor det er fattet midlertidig vedtak i akutsituasjoner, jf. bvl. § 4-6.2 ledd, men også i enkelte saker om omsorgsovertakelse, jf. bvl. § 4-12. Det er nødvendig at det foreligger tilstrekkelig opplysninger i saken slik at Fylkesnemnda for

barnevern og sosiale saker kan fatte vedtak ut ifra vurdering av barnets beste.

Barneverntjenesten kontakter politiet og informerer om opplysninger de skal fremlegge i Fylkesnemnda og hvilke opplysninger de trenger for å belyse saken.

Opplysningsplikt

Opplysningsplikt innebærer en plikt til å gi opplysninger uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Etter barnevernloven § 6-4 skal enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, uten hinder av taushetsplikt, melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold når det foreligger grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt¹². Politiet har opplysningsplikt etter bvl. § 6-4¹³, og den vil inntre på nytt ved fortsatt eller ny bekymring.

Opplysninger kan utleveres til offentlige organer for å forebygge lovbrudd. Opplysninger politiet utleverer må være forholdsmessige i den konkrete situasjonen,¹⁴ og de kan utleveres hvis det er i andre organers interesse og fremmer deres oppgaver etter lov.¹⁵ Det skal særlig vektlegges om opplysningene formidles til en mottaker som er underlagt taushetsplikt, hvordan det kan forventes at mottaker benytter opplysningene og om opplysningene etter sin art eller kilde er beheftet med usikkerhet.

Avvergingsplikten

Avvergingsplikten innebærer at alle har en plikt etter straffeloven § 196 til å anmelde eller på annen måte søke å avverge alvorlige straffbare handlinger eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått.¹⁶

⁸ Barnevernloven § 6-7.3 ledd

⁹ Saksbehandlingsrundskrivet

¹⁰ Norsk retts Tidende 2013:323 i

Saksbehandlingsrundskrivet

¹¹ Bvl. § 6-4.2 ledd

¹² Bvl § 6-4

¹³ Prop. 169 L. s. 135

¹⁴ Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 27

¹⁵ Politiregisterloven §§ 27 og 30

¹⁶ Lov om straff (straffeloven) § 196 Plikt til å avverge et straffbart forhold

Plikten til å avverge eller stanse pågående straffbare handlinger gjelder for alle som har denne kunnskapen, og er begrenset til å gjelde alvorlige pågående straffbare handlinger (for eksempel vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep).

Avvergingsplikten gjelder også for barnevernet. Barnevernets primæroppgave er å beskytte barn mot mishandling og overgrep. Avvergingsplikten jf. § 196 for å anmelde til politiet, inntreder dersom barneverntjenesten ikke på annen måte, ved å igangsette egne tiltak, kan avverge alvorlige forbrytelser mot barnet.¹⁷ Noen sikre tiltak for å avverge kan være at barnet må hasteflytte ved midlertidig vedtak, eller at voldsutøver tas ut av husstanden. Tiltak som iverksettes for å ivareta avvergeplikten må journalføres og begrunnes for god notoritet.

¹⁷ Saksbehandlingsrundskrivet del 4.1.3 Avvergingsplikt

3. Ulike veier inn til samarbeid og samhandling

3.1 Saksgangen når barneverntjenesten mottar bekymringsmelding

Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding fra offentlig eller privat melder skal den snarest, og senest innen en uke, vurdere hvorvidt meldingen skal gå videre til undersøkelse eller om den skal henlegges.¹⁸ Barneverntjenesten skal gjennomføre undersøkelse av meldingens innhold innen tre måneder (inntil 6 måneder i særskilte tilfeller).¹⁹ Barneverntjenesten konkluderer undersøkelsen med tiltak, forslag om tiltak (forutsatt samtykke fra parter), eller å avslutte uten barneverntiltak.

Barnevernet skal utarbeide en skriftlig barnevernfaglig vurdering dersom det foreligger bekymring om vold eller seksuelle overgrep:

- i en bekymringsmelding
- etter samtale med barn, foreldre etc.
- når det forekommer ny informasjon i løpet av undersøkelsen
- når det fremkommer ny informasjon i tiltaksfasen

Når barnevernet vurderer bekymringsmeldinger og opplysninger knyttet til vold og seksuelle overgrep, er taushetsplikten ikke til hinder for at barnevernet kan drøfte mottatt informasjon med politiet, jf. punkt 2.2.1. Hensikten er å kartlegge, samt innhente informasjon som kan gi barnevernet ytterligere grunnlag for å vurdere en mulig anmeldelse. Barnevernet kan også kontakte politiet vedrørende politiets kunnskap om foreldrene med utgangspunkt i videre vurdering av barnets og egen sikkerhet.

Når barnevernet kontakter politiet må de:

- Avklare formålet med kontakten.
- Konkretisere innholdet i bekymringsmeldingen.
- Informere om relevant informasjon fra eventuelt tidligere bekymringsmeldinger på barnet, og hva som da eventuelt ble gjort og vurdert.

Relevant informasjon vil blant annet være:

- omsorgspersoners voldshistorikk
- rushistorikk
- psykisk helse
- om det er en kjent adresse for politiet
- om det foreligger kjent fare for offentlig tjenesteperson

Politiet kan gi generell informasjon om:

- grensen for det straffbare og avvergeplikten
- når det er grunnlag for etterforskning og hvordan slike saker etterforskes
- opplysninger politiet har på familien i sine registre
- hvilke virkemidler politiet har og ikke har
- hvilke dokumenter som kan/ bør følge anmeldelsen hvis barnevernet beslutter å anmelde
- hvordan det er ønskelig at barneverntjenesten forholder seg til en evt. etterforskning
- hva politiet ville fokusert på i initialfasen av en etterforskning, før avhør av barn på barnehuset
- påtalemessige vurderinger og avgjørelser knyttet til offentlig påtale

Barneverntjenesten og politiet avklarer sammen:

- gjennomføring av samtaler med barnet før tilrettelagt avhør på barnehuset (se kap. 4).
- videre hensiktsmessig og beste fremgangsmåte i aktuell sak

Kontakt med barnets trygghetsperson

Den personen et barn velger å fortelle til er sjeldent tilfeldig valgt. Det er ofte en barnet er trygg på og stoler på. Denne personen vil kunne være viktig for barnet videre i

¹⁸ Barnevernloven §§ 4-3, 4-2

¹⁹ Barnevernloven § 6-9

prosessen. Når kontaktpersonen melder bekymring til barneverntjenesten, bør det etableres et samarbeid med personen for å ivareta barnets mulighet til å snakke om sine opplevelser. Barneverntjenesten gir trygghetspersonen råd og veiledning om videre ivaretagelse av barnet:

- Avklar om personen har informert barnet om at den har kontaktet barnevernet og hvis den ikke har gjort det, hvordan/ når den vil gjøre det.
- Gi personen støtte på at barnet har valgt å snakke med vedkommende.
- Gi råd om hvordan fortsette å la barnet snakke om følelsene og opplevelsene.
- Gi tips om hvordan personen kan avstemme videre dialog til barnets behov for å snakke/ bearbeide og hvordan det kan gjøres uten å gå inn i «etterforskerrollen».
- Avtal og avklar hva som vil være et hensiktsmessig kontaktpunkt for barneverntjenesten å møte barnet.
- Avklar informasjon til barnet om kontakten mellom barneverntjenesten og kontaktpersonen.
- Informer om saksgangen videre.
- Informer og avtal videre kontakt og samarbeid.

Barnevernfaglige vurderinger knyttet til mulig anmeldelse

Når barneverntjenesten har en konkret begrunnet bekymring, enten fordi de har mottatt en melding eller selv blir bekymret for at et barn blir utsatt for vold eller seksuelle overgrep, skal barneverntjenesten alltid foreta en vurdering av om saken skal varsles til politiet. Barneverntjenesten må skriftlig dokumentere vurderingene knyttet til om de beslutter å anmelde forholdet eller ikke (jf. «Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten ved mistanke om vold og overgrep i nære relasjoner», Bufdir 2019).

Konkrete forhold og en vurdering av barnets beste knyttet til vurdering av anmeldelse:

- Vurdering av meldingens pålitelighet ved gjennomføring av kildekontroll. Innhente utdypende informasjon fra melder, gjennom samtale med førstehåndskilde.
 - Eksempel: Hva var bakgrunnen for bekymringsmeldingen? Hvilke observasjoner ble foretatt? Hva sa barnet og hvilke konkrete ord/ begreper ble benyttet? Hva ble deretter fortalt, sagt og/ eller etterspurt av barnet?
- Tydeliggjøre meldingens innhold og sikre ivaretagelse av barnets forklaring/ begrunnelse gjennom detaljerte, objektive referater.
- Barnets medvirkning og samarbeid etter alder, utvikling og sakens alvorlighetsgrad.
- Hva vet barneverntjenesten om familiens historikk, inkludert familiens evt. øvrige belastninger, samt kartlegge kjennskap til tidligere voldshistorikk.
- Hvordan fremstår barnet, hvilke fysiske og psykiske uttrykk er fremtredende/ synlige?
- Barnets sårbarhet.
- Hvordan kommuniserer/ forklarer foreldrene barnets uttrykk/ fremtoning?
- En risikovurdering av uønskede virkninger ved anmeldelse opp mot rettighetene en anmeldelse vil gi.

Generelle rettsprinsipper

- Hvordan sikre opplysninger i saken, samt vurdere barnets sikkerhet?
- Hvilke beslutningsgrunnlag og virkemidler kan benyttes?

Barneverntjenesten vil, basert på vurderingskriteriene, herunder innholdet i bekymringsmeldingen og innhentet informasjon, vurdere muligheten for anmeldelse.

3.2 Når politiet mottar en anmeldelse

Når politiet mottar en anmeldelse direkte, får informasjon, eller det foreligger en konkret begrunnet mistanke om at et barn kan være direkte utsatt for vold, seksuelle overgrep eller annen omsorgssvikt, eller lever med at andre i nære relasjoner er utsatt for vold og overgrep

(«vitne»), har politiet meldeplikt til barneverntjenesten. Politiet kan drøfte grunnlaget for utformingen av den skriftlige bekymringsmeldingen med barneverntjenesten.

En anmeldelse skal være skriftlig og kan opprettes på følgende måter:

- Den fornærmede (utsatte) kommer og anmelder direkte til politiet selv.
- Barnevernet (andre offentlig instanser) anmelder på vegne av den fornærmede.
- Politiet oppretter anmeldelse selv etter å ha rykket ut på melding om straffbart forhold.
- Politiet oppretter undersøkelsessak på bakgrunn av bekymring, for eksempel etter barns utsagn i barnehage, seksualisert atferd, bekymring fra helsevesenet m.m.

3.3 Hasteoppdrag og midlertidige vedtak i akuttsituasjoner

Hastesak (akuttsak) er når politiet og barnevernet mottar informasjon som må undersøkes/ håndteres umiddelbart. Dette kan være saker hvor det er fare for liv og helse, bekymring/ mistanke om alvorlig vold eller seksuelle overgrep, og saker hvor det er fare for at informasjon og bevis kan påvirkes eller ødelegges. Det er viktig at barnevernet og politiet deler informasjon om barnet og barnets situasjon slik at situasjonen kan håndteres til det beste for barnet. Så langt det er mulig, holdes barnet informert om informasjon som deles, hva som skjer og barnets tilbakemelding sikres og dokumenteres. All informasjon barnevernet og politiet deler, loggføres i interne dokument-/ rapporteringssystem.

Oppdrag som haster (akutt) starter enten ved at politiet får melding gjennom operasjonssentralen, eller at barnevernet blir kontaktet direkte. Hvis politiet eller barnevernet undersøker meldingen alene, er det viktig at:

- Den andre instansen blir oppdatert og mottar nødvendig informasjon hvis de også ankommer stedet.
- Politiet har meldeplikt til barnevernet hvis de drar ut alene.

Hvis begge instanser rykker ut og det lar seg gjøre ut i fra sakens alvorlighetsgrad, bør barnevernet og politiet avtale et møtested i nærheten av adressen for å klargjøre og samkjøre roller, ansvar og oppgaver.

Forslag til avklaringer:

- formål og innhenting av informasjon fra barn og voksne
- hvordan best ivareta barnets rett til å bli hørt i situasjonen
- behov for en autorisert tolk
- er det mulighet for at barnevernet kan overvære politiets samtale med barnet, evt. at politiet vurderer å avvente samtalen med barnet til barnevernet har ankommet
- avklare om barnet ønsker at barnevernet skal være tilstede under politiets samtaler med/ avhør av barnet
- politiet informerer barnevernet hvis det blir vurdert som nødvendig med straksavhør
- at barnet får alder og utviklingsstilpasset, forståelig og tilstrekkelig informasjon om hvorfor politiet stiller etterforsknings spørsmål

Informasjonsutvekslingen er nødvendig med hensyn til avklaring av videre samarbeid mellom politiet og barnevernet. Hvis det er grunnlag for å fatte et midlertidig vedtak fordi barnet blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet, må innholdet i vedtaket være tilstrekkelig og godt nok begrunnet til at det blir midlertidig godkjent av Fylkesnemnda²⁰. Politiet skal alltid vurdere hvorvidt informasjon som gis til barneverntjenesten er av en slik karakter som må holdes tilbake fra foreldrene. Finnes det slike opplysninger, skal politiet varsle barneverntjenesten om at opplysningene er belagt med taushetsplikt..

²⁰ Bvl. § 7-22

Barnevernet kan formulere grunnlag for at barnet må hasteflytte (akutt plassering) med formuleringer som ikke forspiller bevis. Bakgrunnen for dette er at midlertidige vedtak (akuttvedtak) må forkynnes foreldre umiddelbart, og fordi vedtaket må godkjennes av Fylkesnemnda innen 48 virketimer. Ved klage på vedtaket må barneverntjenesten og politiet samhandle om hvilke opplysninger som er nødvendig for at saken blir tilstrekkelig opplyst for Fylkesnemnda. Hvis opplysninger tilbakeholdes, kan dette medføre at klagen blir tatt til følge og at vedtaket opphører. Barnet må da flytte hjem til sine foreldre.

Barnets perspektiv

Barna vil kunne være i kriseberedskap og må møtes og ivaretas på en omsorgsfull og forståelsesfull måte. Et ønske fra barn er muligheten for at politiet ikke er i uniform, i hvert fall den som skal prate med barna. Dette handler om at noen barn kan tenke at det er de som har gjort noe galt, eller at barna og familien har negative erfaringer med hendelser knyttet til politiet fra tidligere. Uniformen kan derfor trigge utrygghet. Det er viktig for barna å oppleve at de blir trodd på, og at samtalene gjennomføres der hvor barnet opplever at det er trygt å snakke. Spør om barnet har en person som det føler seg ekstra trygg på. Denne personen kan om mulig også bistå videre i saken. Hvis det blir besluttet å fatte midlertidig vedtak om at barnet skal hasteflytte, gjøres dette så langt som mulig i samarbeid med barnet og foreldrene.

4. Samtaler og samarbeid med barnet

Barnets perspektiv

Barn må få mulighet til å fortsette å snakke i det de opplever som trygge omgivelser og med trygge voksne etter at de selv har fortalt eller at det har blitt oppdaget at de er utsatt for vold og overgrep. Barnet vil være i behov av å få hjelp til å bearbeide følelsene knyttet til opplevelsene. Gjennom samtaler vil barnet kunne bli mer trygg på egne følelser, uttrykk og historie. Denne formen for bearbeiding vil danne et bedre grunnlag for at barnet kan gi mer detaljert og utfyllende informasjon i et avhør.

Barn formidler at deres behov for å snakke, er å snakke om det de har opplevd og hvordan det var for dem og ikke hvordan volden foregikk. Sistnevnte kan de snakke om i avhør. De opplever derfor at det blir feil å tenke at barn kan bli «ferdig snakket med» og at det kan forringe etterforskningen.

Barnevernets oppgaver

Formålet med å gjennomføre barnesamtaler er å finne ut hvordan barnet har det, gi hjelp til å bearbeide følelser og opplevelser, etablere trygghet og kartlegge hvordan omsorgen skal ivaretas. Samtalene skal bidra til at barnevernet får tilstrekkelige opplysninger til å foreta nødvendige vurderinger og evt. tiltak knyttet til barnets beste og omsorgssituasjonen. Barnevernet snakker med barnet om de evt. detaljene barnet ønsker å snakke om, eller som barnevernet må ha kjennskap til for å kunne ivareta sin oppgave. Detaljer utover dette, tas som del av politiets etterforskning.

Antall samtaler med barnet tilpasses barnets behov for å snakke og til å innhente nødvendig informasjon for å kunne gjøre en vurdering av barnets situasjon og behov for evt. tiltak.

- Gjennom samtaler med barn etablerer kontaktpersonen kontakt med barnet og

en relasjon som skal være trygg i den videre prosessen.

- Som ved alle samtaler barneverntjenesten har med barn, utføres samtalen på en måte som er trygg for barnet og slik at barnet ikke opplever at det er utsatt for en metode.
- Barneverntjenesten kan snakke med barnets trygghetsperson som kan overlappende nødvendig og hensiktsmessig informasjon.
- Det foretas vurdering om Barnesamtalen DCM skal gjennomføres med lydopptak, og om lydfilen skal arkiveres etter at den er transkribert.
- Samtaler med barnet dokumenteres og journalføres for å sikre notoritet og etterrettelighet. Så langt det er mulig, er barnet med på dokumentasjonen.
- Etter samtaler med barnet samarbeider barneverntjenesten og barnet om utarbeidelse av en trygghetsplan.

Trygghetsplanen kan bl.a. inneholde:

- Hvordan barnet best kan si ifra hvis det blir utsatt for ny vold, for eksempel at barnet har på seg bestemte farger på klærne, har tegnet prikker på hånden osv.
- Oversikt over hvem barnet kan kontakte og hvordan hvis det er krise.
- Hva barnet skal gjøre hvis det må komme seg hjemmefra i krisesituasjoner.
- Hva barnet kan gjøre for å hjelpe søsken.
- Hva barneverntjenesten vil foreta seg hvis barnet ikke møter på skolen påfølgende dag.

5. Barneverntjenesten anmelder saken

Dersom barneverntjenesten har vurdert at et forhold skal politianmeldes, kontaktes politiet snarest og det avklares hva som vil være hensiktsmessig overlevering av anmeldelsen. Barneverntjenesten må vurdere om det foreligger særlige grunner for at opplysninger fra saken, inkludert anmeldelsen skal unndras partsinnsyn. Et evt. vedtak fattes etter fvl. § 19²¹ og vil medføre at foreldrene ikke blir informert om anmeldelsen før avhør er avholdt av politiet.

Barnets perspektiv

Barn ønsker at deres grad av delaktighet vurderes ved beslutning om anmeldelse av forholdet. Dette innebærer at barnet får tilstrekkelig informasjon om hva en anmeldelse innebærer, hva som vil skje i etterkant av en anmeldelse, hvem som får vite om anmeldelsen, og hva som skjer hvis en anmeldelse henlegges. Barn trenger å forstå hva som er de voksnes bekymring og vurdering for anmeldelse. Barn utsatt for vold og overgrep lever med- og i utrygghet. Denne utryggheten forsterkes hvis det unnlates å samarbeide og informere barnet. Dette poengteres som særlig viktig i saker hvor barnet selv har valgt å fortelle om vold og overgrep.

Barneverntjenestens oppgaver

Barneverntjenesten bruker malen "Politianmeldelse" i Familia. Barneverntjenesten samarbeider så langt det er mulig med barnet om innholdet i anmeldelsen. Barneverntjenesten avtaler og avklarer med barnet hvordan og når informasjon skal formidles til andre.

Politiets oppgaver

Politiet bekrefter til barneverntjenesten at anmeldelsen er mottatt. Jourhavende etterforskningsleder og påtalejurist vurderer anmeldelsen. Politiet kan i denne forbindelse pålegge barnevernet taushetsplikt

(politiregisterloven § 35). Hvis politiet ikke igangsetter etterforskning skal de gi en skriftlig begrunnet tilbakemelding til barneverntjenesten om dette. Formålet med etterforskningen av en straffesak, er å skaffe til veie nødvendige opplysninger for å avverge eller stanse straffbare forhold, avgjøre spørsmålet om tiltale, og tjene som forberedelse for barneverntjenestens behandling av spørsmålet om det skal settes i verk tiltak, jf. straffeprosesslovens § 226.

Etterforskning foretas når det er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold, jf. strpl. § 224. Rimelig grunn innebærer:

- en saklig begrunnelse for å iverksette etterforskning
- konkrete holdepunkter som gir grunn til å tro at det har skjedd noe straffbart
- proposjonalitetsvurdering (forholdsmessighetsvurdering)
- balanse mellom rett og plikt til straffeforfølgning

Når det er besluttet etterforskning, vil politiet søke å innhente så mye informasjon som mulig som kan bekrefte eller avkrefte om det har skjedd en straffbar handling. Det vil typisk være avhør av involverte, ransaking, beslag og gjennomgang av elektroniske spor. Politiet kan sette i gang nødvendige beskyttelsestiltak etter en konkret vurdering i saken. Når saken er ferdig etterforsket vil den ansvarlige juristen vurdere om det er nok bevis til å straffeforfølge den siktede, eller om saken skal henlegges. Straffesaken skal kunne bevises ut over enhver rimelig tvil for å ende med dom i retten. Det vil bli gitt en skriftlig underretning til barnevernet.

Politiet kontakter Statens barnehus Oslo og berammer dag for tilrettelagt avhør. Dato formidles barneverntjenesten snarest.

²¹ Forvaltningsloven § 19

6. Samhandling etter anmeldelse

I saker hvor det er sendt anmeldelse fra barneverntjenesten eller at politiet har mottatt en anmeldelse, skal barneverntjenesten og politiet bli enige om en felles plan for samarbeid. Denne bør omfatte en oversikt over saksgang og fremdrift i barneverntjenestens undersøkelsessak og politiets etterforskning. I tillegg skal det fokuseres på nødvendige sikkerhets- og beskyttelsestiltak.

Følgende punkter for videre samarbeid bør avklares:

- Opprette kontaktpersoner for videre gjensidig informasjonsutveksling - fra barneverntjenesten, politiet og barnehuset, evt. også fagkonsulent barnevern på politistasjonen om det vurderes som hensiktsmessig.
- Hvem gjør hva til hvilket tidspunkt med utgangspunkt i barneverntjenestens plan for gjennomføring av undersøkelse og politiets etterforskningsplan.
- Hvordan formidles informasjon om endring av tidspunkt for gjennomføring.
- Avklare konkrete tidspunkter for samtaler med barnet og familie (barneverntjenesten).
- Avklare sikring av samarbeid med barnet.
- Informasjon om anmeldelse til foreldre.
- Fastsettelse av dato og tidspunkt for tilrettelagte avhør (politiet).
- Avklare vedr. medisinske undersøkelser.

Barnets perspektiv

Det er viktig å ha fokus på at barn kan oppleve/ føle skyld og skam, at de kan ha ulike reaksjoner på håndtering og ha ulike behov for hjelp til å formidle sine opplevelser. Barnet vil være i behov av tett oppfølging med avtalte møtetidspunkt for å skape forutsigbarhet. Det må tydeliggjøres for barnet hvem som har hovedansvaret for å hjelpe dem med å bearbeide sine opplevelser og hvordan personen er tilgjengelig for barnet.

Barnet trygges på konkrete tiltak når anmeldelsen blir formidlet til foreldre.

Barneverntjenestens oppgaver

Barneverntjenesten oppretter og gjennomfører sin undersøkelsessak og vurderer hvilke beskyttelsestiltak som kan være nødvendige å iverksette.

Barneverntjenesten informerer politiet om mulige tiltak og funn. Barneverntjenesten bør koordinere det øvrige hjelpeapparatet slik at barna mottar hjelp og støtte til å bearbeide sine opplevelser.

Politiets oppgaver

Informere barneverntjenesten om den videre etterforskningen og tidsangivelse. Politiet vurderer mulige beskyttelsestiltak. Politiet oppretter en etterforskningsplan.

Påtalemyndigheten beslutter om og når det skal gjennomføres tilrettelagte avhør i samarbeid med Statens barnehus. Dato for tilrettelagte avhør berammes innen oppgitte frister. Barneverntjenesten får innkallelse i saker hvor det er aktuelt.

Statens barnehus

Barnehuset får informasjon om beramning av tilrettelagt avhør, og bør da snarest mulig knytte en ansvarlig rådgiver/ psykolog til den konkrete saken, som videre foreslår tidspunkt for samrådsmøte, oppretter telefonkonferanse og er tilgjengelig for drøfting med barneverntjenesten, avhører, etterforsker og andre aktører.

7. Samrådsmøte 1

Formålet er å gi avhørsleder et bedre grunnlag for gjennomføringen av avhøret og utarbeide en foreløpig plan for hvordan barnet skal følges opp og ivaretas før, under og etter avhøret. Møtet vil i praksis være et forum for informasjonsutveksling, drøfting og tilrettelegging av praktiske gjøremål. Tidspunkt for samrådsmøte bestemmes av avhørsleder og gjennomføres senest dagen før tilrettelagt avhør, fortrinnsvis som telefonkonferanse.

Deltakere på samrådsmøte 1: Avhørsleder har ansvar for at samrådsmøte gjennomføres, deltar og leder møtet, der øvrige deltakere fra politidistriktet er avhører, etterforsker og barnehuset. Barneverntjenesten, bistandsadvokat og evt. midlertidig verge skal gis anledning til å delta. Barneverntjenesten bør delta i de sakene der foreldre som er under etterforskning har omsorgsansvar for det barnet som skal avhøres.

Følgende bør avklares på samrådsmøte 1:

- Orientering om saken fra politiet, samt med plan for avhør av foreldre.
- Informasjon fra barnet om hvem det er trygt for det å ha med til avhøret, hvem skal følge barnet.
- Når, hvordan, hva og av hvem barnet skal informeres i forbindelse med tilrettelagt avhør.
- Hvilke tilretteleggingsbehov barnet har, opplysninger om kjente sårbarheter, belastninger, spesielle behov og hva som skal til for at barnet opplever seg trygt og ivaretatt (aktuell dokumentasjon fra BUP, PPT, fastlege, helsestasjon, skole/barnehage etc.).
- Behov for tolk.
- Hvordan avhøret skal gjennomføres og egnete avhørsmetoder.
- Aktuelle sikkerhetstiltak rundt barnet.
- Avklare om barneverntjenesten bør være tilstede og overvære avhøret.
- At saksbehandler fra barneverntjenesten, som skal følge, er avhørt i forkant.

- Aktuelle tiltak fra barneverntjenesten, planer om samtaler/ møter før tilrettelagt avhør. Avklare evt. ileggelse av taushetsplikt.
- Basert på nåværende informasjon bør barneverntjenesten orientere om foreløpig vurdering av tiltak i etterkant av avhør.
- Foreløpig plan og ansvar for gjennomføring av gjenforening/ familiemøte og hvor det i så fall bør avholdes.
- Om det bør gjennomføres medisinsk undersøkelse og/ eller tannhelseundersøkelse på barnehuset.
- Informasjon om kjente tidligere undersøkelser via barneverntjenesten.

Barnets perspektiv

Barn ønsker å få informasjon om hva avhør er, hvorfor politiet skal prate med dem og hva som skal foregå på barnehuset. Erfaringer formidlet fra barn er at de vil bli mer trygge hvis de blir informert i forkant, som igjen kan medføre at de vil gi mer informasjon i avhøret. Det vil også være hensiktsmessig at det er en person barnet er trygg på som informerer dem om avhøret. På den måten vil barnet kunne stille spørsmål som de lurer på, og det kan forhindre at de danner seg ukorrekte forestillinger. Ettersom avhør er belastende for barn, er det viktig at de har med seg en person de er trygg på og som de har valgt ut. Det er viktig at det om mulig tas hensyn til at tidspunktet passer for barnet, for eksempel ikke bursdagen til barnet, prøver, eksamener, planlagte turer/utflukter etc.

Barneverntjenestens oppgaver

Barneverntjenestens kjennskap til saken ved samrådsmøte 1 vil være varierende, avhengig av om barnevernet nettopp har opprettet undersøkelse eller om det er i tiltak. Det vil ha innvirkning både på informasjon som kan fremlegges og eventuelle faglige vurderinger knyttet til mulige tiltak i etterkant av avhøret. I flere tilfeller vil ikke barnevernet ha møtt barnet før avhøret. Kjennskapet til barnet og familien vil også være avgjørende for å vurdere hva som vil være hensiktsmessig gjennomføring av gjenforening/ familiemøte.

Statens barnehus sine oppgaver

Barnehuset skal bistå avhørsleder og avhører i forberedelse og tilrettelegging av avhøret. De skal gjennom samarbeid med avhører avklare hvem som møter og forberede barnet som skal avhøres. Barnehuset skal bidra med veiledning i vurderingen av hvorvidt det skal gjennomføres klinisk rettsmedisinsk og/ eller odontologisk undersøkelse på barnehuset.

Barnehuset skal ha særlig fokus på å tilrettelegge for koordinering av tjenestene og etterspørre de ulikes bidrag til en helhetlig plan for gjennomføring av avhøret, sikkerhet og ivaretagelse av barnet i etterkant. Barnehuset kan bistå barneverntjenesten i drøfting av aktuelle tiltak i de tilfeller det er ønskelig og hensiktsmessig.

8. Tilrettelagte avhør

Et tilrettelagt avhør skal sikre at etterforskningen og straffeforfølgningen, i saker der vitnet er et barn eller en særlig sårbar voksen, gjennomføres på en måte som tar hensyn til vitnets sårbarhet. Tilrettelagte avhør av barn, unge og særlige sårbare foretas som hovedregel på barnehuset. Formålet med det tilrettelagte avhøret er å sikre barnets forklaring slik at det kan brukes som bevis i en eventuell hovedforhandling. Et tilrettelagt avhør skal ledes av en påtalejurist med utvidet påtalekompetanse. Tilrettelagte avhør skal gjennomføres snarest og innen gitte frister.

8.1 Gjennomføring av tilrettelagte avhør

Formøte

Det avholdes formøte på barnehuset før det tilrettelagte avhøret starter. Møtet skal avklare eventuelle prosessuelle spørsmål og uenigheter. Avhører redegjør for sitt planlagte opplegg for avhøret og bistandsadvokat og eventuelt forsvarer har anledning til å komme med innspill. Avhørsleder redegjør for bakgrunnen og formålet med avhøret, samt avklarer rollene til de tilstedeværende.

Gjennomføring

Tilrettelagt avhør gjennomføres etter gjeldende anerkjente metoder for avhør av barn og særlige sårbare voksne. Det gjennomføres av avhører med spesialkompetanse. Spørsmål og fremgangsmåte er avklart med avhørsleder på formøtet. Det er pause i avhøret slik at det blir anledning til å komme med innspill til spørsmål og tilnærming av tema. Barneverntjenesten har i utgangspunktet ikke anledning til å stille spørsmål til barnet via avhører. Avhørsleder kan likevel godta dette etter en konkret vurdering. Vitnet/ Barnet skal avhøres i et eget rom, og hvis hensynet til vitnet/ barnet taler for det kan avhørsleder beslutte at en tolk eller personer som skal ivareta barnet, kan oppholde seg i avhørsrommet.

Etter-møte

Når avhøret er avsluttet skal det gjennomføres et etter-møte som ledes av avhørsleder og hvor deltakerne fra avhøret er med (med unntak av eventuelt møtende forsvarer). Her drøftes og avklares videre tiltak for ivaretagelse av barnet. Dersom det vurderes som nyttig kan det avtales et samrådsmøte 2 på et senere tidspunkt for videre oppfølging.

Det er sentralt at det er tilstrekkelig informasjonsutveksling mellom deltakerne for å ivareta barnet, også en vurdering av sikkerhetssituasjonen. Det skal også avklares hvorvidt opplysningene som fremkom under avhøret er underlagt taushetsplikt, eventuelt ovenfor hvem og hvor lenge.

Det avklares riktig og mest hensiktsmessig sted for å gjennomføre familiemøte/ gjenforening. Alle aktørene bør delta i møtet for å ivareta sine ansvarsoppgaver og mandat.

Barnets perspektiv

For mange barn er det både skummelt og utrygt å komme til barnehuset. At et barn blir hentet fra barnehage eller skole kan medføre en økt belastning i barnets stressnivå, og det kan være retraumatiserende for barnet å skulle avhøres. Det vil kunne gi seg utslag i ulike kroppslige reaksjoner som kan tolkes som psykiske påkjenninger og belastninger. Barnet vil også være usikker på hva som vil skje i etterkant og det vil også kunne påvirke dets uttrykksform. Det er viktig at barnet har med seg en person det kjenner og har tillit til. Barnet må få tilpasset informasjon om hva som skal skje og hvordan. Det har også behov for at det avveies hvordan kontaktetableringen i avhøret utføres. Det bør undersøkes hva barnet er i behov av, og det bør vurderes om følgepersonen i enkelte tilfeller kan være med inn i avhøret. Barnets synspunkter på hva som vil være trygt for det i etterkant av avhøret etterspørres.

Barneverntjenestens oppgaver

Det er ønskelig med tilstedeværelse fra barneverntjenesten ved tilrettelagte avhør slik at de kan ivareta og vurdere barnets

omsorgsbehov og situasjon, og ivareta barnet og foresatte i etterkant. I de tilfeller hvor barneverntjenesten selv har anmeldt saken til politiet og saksbehandler vil kunne være et relevant vitne i straffesaken (primærkilde til opplysningene), bør en annen ansatt i barneverntjenesten følge avhøret, eventuelt bør vitnet være avhørt av politiet før vedkommende møter i det tilrettelagte avhøret.

Barneverntjenesten følger avhøret i de tilfellene hvor det er:

- en pågående undersøkelse eller tiltakssak

Eller

- barneverntjenesten har mottatt en bekymringsmelding og det er grunnlag for å vurdere tiltak etter barnevernloven

Barneverntjenesten vurderer sikkerhetsbehovet til barnet i samråd med politi og barnehus. Ved pågående undersøkelsessak vurderer barneverntjenesten ivaretagelse av barnets omsorgsbehov i etterkant, og vurderer om det skal iverksettes tiltak for å avhjelpe situasjonen. Eventuelle videre tiltak er barneverntjenestens ansvar og faglige vurdering. Representanten fra barneverntjenesten må ha tilgjengelig tjenesteleder når avhøret er avsluttet for å drøfte/ avklare behov for iverksetting av hastetiltak.

Politiets oppgaver

Politiet er ansvarlig for avhøret og gjennomføring av etter-møte. Politiet skal gi informasjon om avhøret til følgeperson og eventuelt foreldre dersom de ikke har vært kjent med avhøret. Egne utarbeidede følgeskriv skal benyttes. Det skal avklares med barneverntjenesten hvordan barnet skal gjenforenes med foreldre, hvem som har ansvar og skal delta - og hvilken informasjon som skal gis av hvem.

Statens barnehus sine oppgaver

Barnehuset skal bidra til at avhørsleder får et godt grunnlag for sine beslutninger. Dette omhandler blant annet å bistå avhørsleder og avhører med barnefaglig innspill for aktuell tilrettelegging av avhøret. Behov for videre oppfølging skal avklares. Barnehuset kan i samarbeid med barneverntjenesten delta i drøfting av barnets behov for sikkerhet og videre ivaretagelse.

9. Familiemøte/ Gjenforening

Det kan i mange sammenhenger være hensiktsmessig at representanter fra politi, barnehus og barneverntjeneste (der det er aktiv barnevernssak) møter foreldre i etterkant av tilrettelagte avhør, før et videre møte mellom barn og foreldre der barneverntjeneste og barnehus er med. Formålet er å tilrettelegge for en best mulig overgang og situasjon for barn og foreldre og at det kan avklares nødvendige spørsmål eller gis informasjon for å ivareta barn og foreldre. Det gjøres individuelle vurderinger for hvordan barnets synspunkter etterspørres og hvordan barnet bør informeres om deres tanker og behov for et eventuelt felles møte med foreldre. Familiemøte/ gjenforening avholdes i henhold til plan som er utarbeidet, se pkt. 7 Samrådsmøte 1.

Barnets perspektiv

I etterkant av avhør kan det for mange barn være ulike følelser som de må ha hjelp til å sortere, og de kan ha behov for praktiske avklaringer. Barn må få mulighet til å snakke med noen i etterkant og som vil kontakte barnet de påfølgende dagene med oppfølging. Barn må få informasjon om hva som skal skje videre, og hva foreldrene har fått informasjon om. Det må lages en plan i samarbeid med barnet for møtet med foreldrene etter avhøret, og hva barnet sitt behov er for at det skal være trygt. Det gis mulighet for at barnet kan ha med seg sin trygghetsperson.

Barneverntjenestens oppgaver

Barneverntjenesten skal ivareta barnets behov for støtte og omsorg. De skal bistå og hjelpe barnet med å ordlegge sine behov i forkant av familiemøtet, og ivareta barnet underveis i møtet. Barnevernet må i samarbeid med barnet undersøke om det oppleves som trygt og sikkert å dra hjem, samt tydeliggjøre hva barnet kan gjøre hvis det skulle oppstå uønskede situasjoner. Barneverntjenesten avtaler også et møte/ samtale med barnet de forestående dagene. Dersom barnet ikke ønsker eller vil dra hjem, må

barneverntjenesten ta dette på alvor, utforske det barnet sier og mener - og finne en løsning som oppleves trygg for barnet.

Politiets oppgaver

Hvis foreldre har vært avhørt, er det hensiktsmessig at politiet informerer de som skal være til stede på familiemøtet om foreldrenes emosjonelle tilstand. Politiet er ansvarlig for å gi barn og foreldre informasjon. Foreldre/ Verge får utdelt et følgeskriv med samme informasjon som blir gitt muntlig. Det er viktig at det forklares forskjell på politi, barnevern og barnehus, og hvor de skal henvende seg med eventuelle spørsmål.

Statens barnehus sine oppgaver

Barnehuset informerer foreldre om dagen ved barnehuset, barnets fremtoning gjennom dagen og eventuelle bekymringer, samt svarer på spørsmål eller bekymringer fra foreldre tilknyttet gjennomføringen av dagen. De skal veilede foreldre og omsorgspersoner med formål om å ivareta barnet best mulig, med særlig fokus på ivaretagelse av barnets reaksjoner etter avhøret. Barnehuset tilbyr tidspunkt for oppfølgingsavtale ved barnehuset for barn og foreldre.

10. Samrådsmøte 2 og annen oppfølging

Det kan etter vurdering og avklaring i ettermøte eller på et senere tidspunkt avtales et nytt samrådsmøte i etterkant av avhørsdagen. Formålet er å sikre videre informasjonsflyt, arbeidsdeling og koordinering. Det gir mulighet for evaluering av oppfølging og behandling av den særlige sårbare fornærmede/ vitne.

Det bør avholdes et møte før barneverntjenestens undersøkelse er ferdig. Her legges det en plan for videre oppfølging av barnet og deres støttepersoner. Hvis barneverntjenesten avslutter undersøkelsen uten tiltak, bør det etterstrebtes å avklare hvem som skal være kontaktpersoner og hvordan politiet skal informere barnet og familien om utfallet av etterforskningen.

Barnets perspektiv

Barn er i behov av tett oppfølging og at de holdes informert. For barn er tiden lang fra et avhør til saken enten avsluttes/ henlegges eller fører til siktelse. De lever i uvisshet om hva som vil skje, og hvordan ting kommer til å bli. Det kan for mange barn være en periode hvor de danner seg ulike forestillinger. Gjennom samtaler bør barn få hjelp til å bearbeide, samt avklare og korrigere sine oppfatninger og forventninger.

Barneverntjenestens oppgaver

Barneverntjenesten fortsetter sin undersøkelse og har samtaler med barnet. Den bidrar med støtte og informasjon. Barneverntjenesten er i dialog med politiet og barnehuset.

Politiets oppgaver

Politiet fortsetter sin etterforskning og er i dialog med barneverntjenesten.

Statens barnehus sine oppgaver

Barnehuset kan innkalle til samrådsmøte 2. Barnehuset kan sammen med barnet og foreldrene kartlegge og vurdere behovet for ytterligere oppfølging og behandling - og

hvilket tilbud som skal gis og av hvem. Oppfølgingstiltak kan omhandle kriseintervensjoner, stabiliserende tiltak, praktisk støtte, opplæring, nettverksarbeid og veiledning av omsorgspersoner. Barnehuset skal henvise til lokalt hjelpeapparat/ spesialisthelsetjenesten for videre behandling. I særlige tilfeller kan barnehuset vurdere å gi behandling til særlig sårbare fornærmede/ vitner som av ulike årsaker ikke kan nyttiggjøre seg det ordinære hjelpetilbudet.

11. Avslutning av undersøkelse og etterforskning

Barnets perspektiv

Barn er i behov av å få forklart utfallet av saken på en måte de forstår og som vil bidra til at det oppleves som trygt. De må få tilpasset og grundig informasjon om utfallet av undersøkelsen og etterforskningen. Dette er spesielt viktig i de tilfellene hvor straffesaken henlegges. Det er viktig at barn forstår at de har blitt trodd på, men at saken henlegges av strafferettslige hensyn. I påvente av rettsak kan ventetiden for barn oppleves som ekstra utfordrende, og det er viktig med informasjon og jevnlig kontakt.

Barneverntjenestens oppgaver

Når barneverntjenesten har vurdert innhentede opplysninger fra samtaler, møter og rapporter fra andre instanser og undersøkelsen er ferdig, konkluderes undersøkelsen med tiltak eller å avslutte saken uten tiltak/ henlegge saken. Barnevernet informerer politiet om utfallet av undersøkelsessaken. Når barneverntjenesten avslutter undersøkelsen uten tiltak/ henlegger, fattes det vedtak som sendes til partene. Informasjon gis til barnet, familien og politiet.

Hvis det blir iverksatt tiltak, fattes det vedtak og det utarbeides tiltaksplan i samarbeid med barnet og foreldrene.

Barneverntjenesten skal foreta selvstendige vurderinger uavhengig av utfallet av etterforskning og eventuell straffesak om videre hjelpetiltak, eller om den skal fremme forslag om vedtak til Fylkesnemnda.

Politiets oppgaver ved ferdig etterforsket straffesak

Politiet avslutter etterforskningen av saken når alle relevante og tilgjengelige bevis er innhentet. Saken vurderes og avgjøres av ansvarlig påtalejurist, eventuelt i samarbeid med høyere påtalemyndighet. Tiltale tas ut dersom jurist etter en samlet vurdering er

overbevist om at den mistenkte har gjort noe straffbart og i tillegg er overbevist om det kan føre bevis for dette i retten. Et ønske om å prøve saken for retten er altså ikke tilstrekkelig. Dersom disse strenge beviskrav for skyld ikke er oppfylt, henlegges saken. Når saken avgjøres enten positivt (tiltale, forelegg, påtaleunndlatelse eller konfliktråd), eller negativt (henleggelse) sendes det skriftlig orientering til involverte parter. Dersom det blir tiltale og hovedforhandling, vil det tilrettelagte avhøret spilles av i retten slik at barnet ikke trenger å møte. Når dom foreligger orienteres barnet om utfallet av saken via verge/ midlertidig verge og bistandsadvokat som vurderer hvem og hvordan barnet skal orienteres best mulig.

Barneverntjenesten legges inn som underretningsmottaker og politiet orienterer barnevernet om utfallet av saken. Ved henleggelse av straffesaken fremlegges henleggelseskriteriene for barneverntjenesten. Politiet kan også forklare henleggelsen for barnet. Når dom foreligger i saker som involverer barn, eller barneverntjenesten har anmeldt, skal ansvarlig jurist formidle kopi av dommen til fagkonsulent barnevern på aktuell politistasjon. Fagkonsulenten har ansvar for å videreformidle til barneverntjenesten.

Samhandlingsrutine: Vold og seksuelle overgrep mot barn .
Barneverntjenesten, barnevernvakten og Politiet i Oslo

November 2019